

**DENGE VE
DENETLEME
AĞI**

BİRARADA.ORG

**Demokrasi
BAROMETRESİ**

POLİTİKA BELGESİ NO: 3

16 Aralık 2013

Denge ve Denetleme Ağı Demokratik Bir Bütçe için Sayıştay'ın Önemine Vurgu Yapıyor

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulu 10 Aralık 2013 tarihinde hepimizin hayatını etkileyecek olan bütçe görüşmelerine başladı. Gerek TBMM Genel Kurulu gerekse Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yapılan görüşmelerde en fazla öne çıkan ve kamuoyunun öncelikli gündemi haline gelen konu Sayıştay denetimi oldu.

Anayasa'nın 160. maddesine göre Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını TBMM adına denetler, kanunlarla kendisine tanınan inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlemlerini yapar. Bu niteliği ile Sayıştay, diğer devlet kurumlarından ayrışır çünkü vergi verenlerin haklarını kamu yararı çerçevesinde koruyan özel bir organdır. Sayıştay Kanunu'nun 34. maddesinde de Sayıştay denetiminin amaçları arasında öncelikli olarak, bütçe hakkının gereği olarak kamu idarelerinin faaliyet sonuçları hakkında **TBMM ve kamuoyuna güvenilir ve yeterli bilgi sunulmasına** yer verilmektedir. Yine aynı kanunun 9. maddesi de sorumluların veya diğer ilgililerin, denetçilerin isteyecekleri bilgi, kayıt ve belgeleri vermeye, işlem, faaliyet ve malların fiili ve fiziki durumlarını geciktirmeksizin göstermeye mecbur olduklarından söz etmektedir.

Dünya standartlarını belirleyen ve ülkemiz Sayıştay'ının da üyesi olduğu Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) tarafından hazırlanan Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Standartları (ISSAI)'na göre ulusal bütçede nasıl yer aldığına bakılmaksızın bütün mali kamu faaliyetleri Yüksek Denetim Kurumu'nun denetimine tabidir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu da A/66/209 nolu kararında Üye Devletleri Sayıştaylar aracılığıyla verimlilik, hesap verebilirlik, etkinlik ve şeffaflığı sağlayarak iyi yönetişimi desteklemek amacıyla Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Örgütü'yle işbirliğini güçlendirmeleri yönünde teşvik etmektedir.

Anılan standartlar incelendiğinde öne çıkan ilkeler:

- 1. Denetleme yapacak organa dair uygun ve etkin bir yasal çerçeve ile bu çerçevede yer alan hükümlerin fiili olarak uygulanması**
- 2. Yasama organının yürütmeyi sağlıklı bir biçimde denetleyebilmesi için denetleme raporlarının bütçe görüşmeleri öncesi, yasama organına eksiksiz olarak sunulması**
- 3. Denetleme organının bilgiye sınırsız erişiminin sağlanması**

Bu standartlar doğrultusunda Denge ve Denetleme Ağı olarak önerilerimiz şunlardır:

1. Denetleme yapacak organa dair uygun ve etkin bir yasal çerçeve ile bu çerçevede yer alan hükümlerin fiili olarak uygulanması

Sayıştay anayasal ve yasal bir çerçeveye sahip olsa da fiili uygulamaya ilişkin zaman zaman sorunlar yaşanmaktadır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve buna paralel olarak değiştirilen Sayıştay Kanunu ciddi ve olumlu değişiklikler getirmiş olmakla birlikte kökleşmiş eski uygulama ve alışkanlıklar tamamen terk edilememiş ve şeffaflık, katılımcılık, hesap verebilirlik gibi yeni kamu yönetimi ilkeleri güçlü şekilde uygulamaya yansıtılmamıştır. Özellikle Sayıştay bünyesindeki Rapor Değerlendirme Kurulu'nun 6353 sayılı kanunla yapılan değişikliklerden sonra raporlara yaptığı etki geniş ölçüde tartışmaya neden olmuştur.

Bu bağlamda Denge ve Denetleme Ağı olarak önerilerimiz:

- Sayıştay raporlarının Bütçe Kanunu Tasarısı görüşmeleri öncesi, Meclis'e eksiksiz olarak sunulması
- Sayıştay raporları için gerekli olan bilgilerin ilgili kurumlar tarafından Sayıştay'a zamanında verilmesi
- TBMM de Sayıştay raporlarını incelemek üzere Plan Bütçe Komisyonu dışında ayrı bir Kesin Hesap Komisyonu'nun kurulması

Denge ve Denetleme Ağı olarak önerilerimiz:

- 5018 sayılı kanun ve yeni Sayıştay Kanunu'nun hayata tam olarak geçirilmesi için gerekli önlemlerin alınması
- Rapor Değerlendirme Kurulu çalışmalarına ilişkin kamuoyunu aydınlatıcı verilerin (kaç raporda hangi gerekçelerle değişiklik yapıldığının kurumsal bazda analizini de içerecek şekilde) Sayıştay mevzuatında da yer alan kamuoyunu aydınlatma yükümlülüğü de göz önüne alınarak kurum internet sayfasından düzenli olarak duyurulması
- Sayıştay üyelerinin ve başkanının seçim süreçlerinde TBMM'nin etkinliğinin artırılması, adayların ilgili komisyonda mülakata tabi tutulması ve muhalefetin de kontenjanının olması

2. Yasama organının yürütmeyi sağlıklı bir biçimde denetleyebilmesi için denetleme raporlarının bütçe görüşmeleri öncesi, yasama organına eksiksiz olarak sunulması

Her vatandaş, toplanan vergilerin kamu yararına uygun şekilde harcanıp harcanmadığını Sayıştay aracılığıyla denetleyebilmelidir. Sayıştay, kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlık esaslarını gözeterek TBMM

**DENGE VE
DENETLEME
AĞI**

BİRARADA.ORG

Demokrasi BAROMETRESİ

POLİTİKA BELGESİ NO: 3

16 Aralık 2013

adına denetim yapar. Bütçenin şekillenmesinde halkın iradesini temsil eden TBMM'de yapılacak müzakereler büyük önem taşımaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonu'nun bütçeyi derinlemesine müzakere edebilmesi, bütçeyi hazırlayan hükümet kanadı ve bürokratlardan bütçe ile ilgili yeterli bilgiyi edinebilmesi ve hükümete bütçe hakkında sorular yöneltebilmesi Sayıştay raporlarının eksiksiz olarak sunulmasına bağlıdır.

3. Denetleme organının bilgiye sınırsız erişiminin sağlanması

Güncel tartışmaların ana eksenini oluşturan, 5018 sayılı kanuna uygun kurumsal bazda verilerin, kanunun kabul edildiği 10/12/2003 tarihinden bugüne kadar geçen 10 yıllık sürede gerekli teknik altyapı oluşturularak Sayıştay'a sağlanmamış olması ciddi bir sorundur. Bu konuda 8/12/2013 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren bir yönetmelik değişikliği ile önümüzdeki 3 mali yılı kapsayan bir erteleme daha yapılmıştır.

Dış denetim, faaliyet ve mali istatistik değerlendirme raporları kamu harcamalarının sağlıklı yapılp

Bu noktada Denge ve Denetleme Ağı olarak önerilerimiz:

- 3 yıl beklenmeksizin mümkün olan en kısa sürede kurumsal bazda verilerin Sayıştay'a sağlanması için gerekli teknik altyapının oluşturulması
- Sayıştay'a fonksiyonlarını yerine getirmede yetki genişliği ve tam takdir ilkesinin tanınması

yapılmadığının izlenebilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. İyi uygulamalar göstermektedir ki, kurumlar tarafından yapılan harcamaları kapsamlı bir şekilde periyodik olarak yansıtan bağımsız bir denetleme mekanizması ekonomik şeffaflık açısından son derece önemlidir.

Denge ve Denetleme Ağı olarak, Sayıştay'ın kilit rolü gözardı edilmeden, katılımcı, hesap verebilir ve şeffaf bir biçimde oluşturulan devlet bütçesinin Türkiye'yi daha demokratik bir zemine taşıyacağını düşünüyoruz.